

KATHOLIKUS NÉPLAP.

23. szám.

Megjelenik e lap hetenkint egyszer, Szerdán. Előfizethető Pesten, a jó és olesó könyvkiadó-társulat ügynökénél: czukoruteza 6. szám, földszint, a szerkesztőségénél. Vidéken a cs. kir. postahivataloknál.

Pest, június 8. 1853.

Előfizetési díj Budapesten kilordás a félévre 1 ft. pp. vidékre postán, borítékban félévre 1 ft. 20 kr. pp. A lap szerkesztését illető levelek egyszerűen „a Katholikus Néplap szerkesztőségéhez” czimezendők. (Pesten a központi papnöveldeben.)

Dicsőség magasságban az Istennek, s a földön békeség a jó akaratu embereknek. Luk. 2, 14.

ELŐFIZETÉSI HIRDETÉS.

A „Katholikus Néplap” az 1853-ik év második felében is a szokott előfizetési feltételek mellett fog megjelenni. Valamint szerkesztése körül, ugy eddig tartalma s alakjában sem fog változás történni. Az előfizetési díj Budapesten házbahordással félévre: 1 frt. p. vidékre postán, boríték alatt: 1 frt. 20 kr. p. Fértályévre előfizetni nem lehet. A hely s az utolsó posta világos kitétele kéretik. Az előfizetési díjak bérmentes levelekben a jó s olesó könyvkiadó társulat ügynöki hivatalába (Pesten, czukoruteza, 6 szám) utasítandók.

Emlékképek

a régi magyar jezsuiták életéből.

III.

Szép magyar nyelvünk egyik közmondása ezt tartja: „végén csattan az ostor”. En is végére hagytam a legjavát. Ugy bizony! mert ha az előbb említettem jezsuiták dicséretre méltók: ugy bizonyára annál nagyobb dicséretet érdemel az, kinek most mondom el történetét. Olvassátok tehát jelen sorimat kétszeres figyelemmel.

Ha az ember felhág a magas Liszecz hegy csucsára, maga előtt látja elterülni szép kis kertként egész Thurócz megyét. Ha a néző csak kevéssé is ismeri e megyét, e hegyről lenézve, azonnal szemébe fog tűnni a meredek hegyen épült Szklabina vár; most ugyan csak szét-dúlt romokat láthatni; azonban e romok helyén néhány század előtt hatalmas vár emelé büszke

tornyait; e várat hajdan dicső Hunyady Mátyásunk fiának, Korvin Jánosnak ajándékozta, s most a Révay család bírja. E várrom tövében fekszik Szklabina-várallja. E hely és a nagy Fáttra közelében fekvő Nolesó közelében kezdetik e jelen történet.

1642-ik esztendőnek körülbelül már lefolyt fele, a nyár végére hajlott; mindenütt megteltek a csürök, vermek; áldott egy termés volt mindenfelé. A nép munkája, izzadsága bőven gyümölcsözött; van is öröm szerteszt, csupán Thuróczmegye nem osztozik ez általános vigalomban; majd meglátjuk mindjárt, hogy miért. A napnak utósó sugarai vigan törtek meg Fáttra rengetegein; mosolyogva nyugodott le, mintha az emberekkel együtt ő is örülne. Csendes, derült alkony állt be. Nolesó lakossága épen aludni készült, midőn váratlanul megjelenő katonaság minden álmodot kivert belőle. A csapat a bíró elé érve, leugrott lovairól s gondjára bizván azokat, rövid pihenés után a lakosság kimondhatlan öröme a Fáttra belsejébe indult, s ott csatárlánczot képezve, a legnagyobb ovatossággal s támadó — vagy ha a szükség kíváná, védelemkészen haladtak előre. Jó ideig mentek így, s még legkisebb nesz sem voná magára figyelmüket, s már lemondtak fáradságuk sikeréről, midőn egyszerre látatlan rablók által okozott puska lövések támadák meg őket. Rögtön fa mellé huzódott mindegyikük, néhányan közülük pedig elvalva a többitől, nagy kerüléssel azon hely felé indultak, honnan a lövések hallatszottak, s addig a többiek előre kidolgozott terv szerint, egy lövést sem tettek, hanem csak védő állapotba helyezék magukat. A rablók bátrabbjai a katonaság ezen hallgatagságát félelemnek magyarázván, mindinkább előre hatoltak. Az alatt az

elindult néhány katona hátuk mögé került, s míg a zsványok erejükben bizva a győzelmet bizonyosnak hívék, addig ők hirtelen hátulról nagy zajjal támadák meg a meglepett rablókat; e zajra a szemközt levő s fák mögé rejtőzött katonaság is ellenük indult. Bezeg volt most ijedség közöttük, s látva, hogy körül vannak véve, lesbe esalt oroszlánykint keresztül törtek egy helyt, hol leggyengébb volt, a csatárláncon, s bámulandó ügyességgel futottak az erdő belsejébe: a katonaság rögtön utánuk eredt, azonban nem lévén az erdőbeni futáshoz szokva, mindinkább elmaradoztak tőlük, végre egészen elveszték szem elül.

Az idő ezalatt gyorsan haladt előre; a teljes fényben ragyogó hold ezüst színbe öltözteté a fák felágait, azonban fénye az erdő sűrűjébe csak félig meddig törhetett be a gazdag lombzat miatt, s így borzadalmas félhomályban tévelyegtek a katonák: fejük fölött koronkint fészkeikből felriasztott szárnyasok suhantak végig; gyakran sűrű felhőtömegek takarák el a holdat, s így rövid időközökre a félhomály tökéletes sötéttséggé változott. Mindez nem riasztá vissza a katonákat. Vas szorgalommal vettek szemügyre minden bozótot; azonban fáradságuk sikertelen volt, sehol egy lelket sem találtak. Türelmök fogytán állott, s már már félbe hagyják a fáradságos keresést, ha épen ekkor egy esemény föl nem vilanyozza kedvüket. Folytonos vizsgálás közt egy tisztásra értek, mellynek közepén egyszerű kis bozót volt látható: épen ide akartak indulni, midőn a bozót belsejében egy emberi alakfélét láttak álomtól elnyomottan törzsön üldögelni; rögtön visszahúzódtak, hogy észre ne vétessenek; rövid tanácskozás után ketten közülük könnyen fölfegyverkezve, s kigyóként négy kéz-láb maszva indultak két ellenkező irányból az említett bozót felé. A hold épen akkor legfényesebben ragyogott, s így mindenestre nagy vigyázattal kelle haladniok. Feszült figyelemmel várak a többiek e merény kimenetét.

Az egyik már egész a bozótig ért észrevétlenül; itt azonban, a mint a törzsön ülő rablóor felé akart közelegni, természetesen néhányszor recsegést okozott. E neszre a bor és álomtól elnyomott ór morogva felkelt ülőhelyéről, s azontáj felé indult, honnan a recsegés volt hallható, azonban a fürge katona márrég más helyen volt elrejtve. Boszonkodva ült újra helyére a rabló. Ezalatt a másik katona is a bozóthoz ért. A holdat most tömött felhő takará el. Ez így okozott sötéttséget használva a rablótól csak néhány lépésnyire levő katona, csendesen felemelkedett, s

miként a martalékjára ugró oroszlány, olly gyorsan ragadta torkon a rablót, hogy ennek csaj kimondására sem maradt ideje. Néhány percz mulva a másik katona segítségével a rabló szája betömve, s kezeit hátra kötve, vezetteték a katonatiszt elé.

Egy negyedóra mulva a fogolyrabló vallo-mása folytán az egész katonacsapat az imént említett bozót felé indult, s annak belsejében a sűrűn összenőtt ágakat széthajtva, akkora nyilásra bukkantak, mellyen egy ember beférhetett. A legnagyobb esendben mennek le egymás után e nyiláson. Mindenféle kanyarulatok után végre egy tágas barlangba értek. Sajátságos látvány terült el itt előttük! Az egy két helyt felállított faklyák véres lángjai félelmes kinézést kölcsönzének a barlangnak, mellynek közepén kialvó félben levő tűz körül 58 rabló hevert, mély álomtól elnyomatva. A legnagyobb rendetlenségben heverték egymás mellett, nyilvános jeléül annak, miszerint mély álmukat mértékfeletti borivás okozá. Arezuk vad kifejezését rémesen nagyítá a faklyák lángja; koronkint félig elfojtott vad szitkozódás tört ki ajkukon, mi odamutat, hogy nem legjobb álmaik lehettek. A katonatiszt rögtön elszedette az oldalainál fekvő fegyvereket; azután támadókészen álló katonáival körülvétté őket, s még néhány faklyát gyújtatott meg. Mindez egy két percz alatt meg volt. Most a tiszt intésére valamennyi katona e szavat kiáltá teljes torokkal: „Fel“, mellyet a barlang boltozata százsorosan hangoztatott vissza. Mint a rejtekhelyéből egyszerre felriasztott vad, olly ijedten ugrottak fél e szóra a rablók; kezeik gépiesen nyultak fegyvereik után; de ez csak nevelé ijedsegüket; mert sehol hire, hamva sem volt a fegyvernek. A legnagyobb meglepetéssel néztek most az őket körülvevő katonákra, s lelkük babonás félelemmel teltek meg; miután nem tudák maguknak az egész eseményt megmagyarázni. Azonban nem sokára boszúvágy szállta meg keblüket, s gyilkokat rántva, elle-neikre akartak rohanni; ekkor a katonatiszt harsány szavával így szól hozzájuk:

„Megálljatok! ki életét szereti, meg ne mozduljon. Hiába minden erőködés, foglyaink vagytok; azért jobb les z, ha szép szerével adjátok meg magatokat. Ha tehát nem akarjátok magatokat halomra lövetni, dobjátok el törőtök, s kötözzétek össze egymást.“

E szavakra mint a verembe esett farkas egy darabig dultak fultak; azonban csak hamar átlátva tehetlenségüket, szótlanul kötözék össze egymást. A katonatiszt minden komolysága mel-

lett sem bírt elfojtani egy mosolyt, midőn látta, mint kötözgetik hátra egymás kezeit a rablók szóltanul, pedig belül majd megette őket a méreg. Félóra mulva mind kiűn voltak a barlangból. Az éj ezalatt végéhez közelgett, a fák felágait pirosra festette a hajnal biborszine, az egész erdő csak úgy zengett a fölébredt s ágról ágra vigan ugrádozó madarak regdalától; a tiszta erdei levegő a legkellemesbillattal telt meg. Elragadtatva a hajnal szépségétől az eddig szóltanul haladt katonák, hangos örömdalba törtek ki, s a legnagyobb jókedvvel hajták maguk előtt Nolesó felé a mogorva rablókat. Milly szembeötlő ellentétet képeztek a vig katonák az előttök haladó összekötött szóltan rablók! Nolesó közelében egy pór jött velük szemközt, ki meglátva őket, rögtön félretávozott az utról, látszólagosan akarván elkerülni az összejövetelt. Alig látá meg őt a rablók egyike, azonnal a katonatiszthez ment, s dühtől lángoló szavakkal így szólta meg őt:

„Itt jön ni Adámi, a mi derék kapitányunk, ki minket, mikor legnagyobb szükségünk volt rá, szépen sárban hagyott.“ Nem kellett több a katonatisztnak, rögtön maga elé hozatta a meg-lepetésből majd odalevő pórt.

„Ismered-e azon embereket?“ kérdé őt a rablók felé mutatva a katonatiszt.

„Már hogyan ismerném őket“, felelé ez nagy alázattal s jámbor képpel, „hiszen ezek zsványok, én pedig a vérnek pusztalátásától is megijedek.“

„Hát ti ismeritek-e?“ szól most a rablókhoz a tiszt.

„Ismerjük bizony, a mennykő pusztitsa el, hogy ne ismernők ezt a derék kapitányt, ki bennünket tegnap este, mikor már szorult a kapeza, olly gyávan elhagyott.“ E szavakra, bár mint szabadkozott is a magát ártatlannak tettető pór, ki csakugyan nem volt más, mint Adámi, vagy mint közönségesen nevezteték Adamkó, a rablófőnök; szinte megkötöztetve a többivel együtt kísértetett Nolesóra, onnan pedig Szklabinaváralljára. *)

Történetünk színhelye változik. Thurócz-megyétől jótova, Nagyszombat tájékán fekszik Sempte. Ide kell befordulnunk, és pedig egy nem épen kitűnő épületbe, a börtönbe. A helység börtöne ez egyszer ugyancsak megtelt, tán soha sem volt annyi lakója. A főlebb említett 60 zsvány mind ide szorult. Roppant sok nép veszi körül a börtönt, látni akarván gonoszágaikról

országszerte hires lakóit, de közel hozzájuk ki sem mert menni, minden kívánsága daczára, félelem és borzadás miatt. Találkozott azonban még is egy, ki megvetve az emberek balitéleteit, ez utált rablók nyomoru, setét börtönét hiven felkereste, s lakóinak szinte setét sziveiből elüze a kétségbeesés nyomasztó felhőit, s meggyújtá bennök az üdvözítő hit világát, hogy általa az örökélet megismerésére jussanak, s ez egy ember ki volt? ki lett volna más, mint egy — jezsuita! Simonides János, ez vala neve a jezsuitának, életének nyara már végéhez közelgett; haja igen őszbe hajolt; azonban képe minden öregsége daczára még igen élénk, derült kifejezésű volt; magas homlokán az átvonult évek csak gyenge redőket hagytak maguk után, jeléül a rendes életnek. Szemeiből még az is csupa jóságot olvashatott ki, kinek soha esze ágában sem volt az abc tanulása. Lehetetlen volt annak, ki látta, s hozzá még beszélni is hallotta, nem szeretni őt.

De illyen ember is kellett ám az elfásult rablók! s még ennek is csak sok fáradság után sikerült őket bűnbánatra vezetni. Első látogatásainak alkalmával szívének bőségéből beszélt hozzájuk a mennyország örömei és Isten véghetlen irgalmáról; de hiába! rá sem hallgattak; mert mindeniknek azon járt esze, hogyan lehetne a börtönből kimenekülni. Azonban a jezsuita fáradhatlan volt, s bár köszönet helyett még fenyegették is, ő bátran hirdeté nekik az örök ígéket, élénken lefesté előttük bűneik egész nagyságát, beszélt nekik Isten csalhatlan igazságszeretetről, a pokol végnélküli rémes kínairól, mellyeknek, ha csak bűneiket töredelmesen meg nem bánják, okvetlenül részesei lesznek. — Minden ember, ha még olly gonosz is, főleg ha élte végét elérkezettnek hiszi, kisebb nagyobb mértékben aggalommal telik el lelkének a jövő örökéletbeni sorsa miatt. Ez aggalom alól kisínes kivéve; de mennyivel nagyobb szorongas foghatja el azok szívet, kiknek öntudatát számtalan és égbekiáltó bűnök mázsányi sulyja nyomja, kik éltük végét bizonyosnak tudván, minden elkövetett s eddig elfeledt bűnről végperezzeikben ismét megemlékeznek, és pedig azon kétségbeeséssel utógondolattal, hogy mindezen bűnért Istennek még nem tettek eleget! mert hej! az ember halálos agyan lefolyt életét mint egy tükörben látja maga előtt, mellyből mindannyi fekete foltként tűnnek ki az elkövetett bűnök egész nagyságukban!

Igy jártak a rablók is. Eleinte csak neveték a jezsuita beszédét, sőt bántalmakkal illették; mert még mindig azon reménnyel kecsgettek

*) Kazy Hist. Univ. Tyrn. 1737. 196. lapon.

magukat, hogy akár hogyan, de kiszabadulnak; azonban napok multával e remény is tűnni kezdett. Végre egy nap minden reménynek egyszerre véget vetett. Az igazság részrehajlatlan szava kimondá rájuk a halálítéletet. Minden megváltozott! Ha vetéstek a legbővebb aratásra ad kilátást, ha már előre örültök fáradságtok gyümölcsének, s aztán ha eljött az aratás ideje, ha a kalaszok már földig konyulnak terhük alatt, egyszerre csak elékerül egy mérges jégeső, s kegyetlenül elveri határtokat; nemde akkor ti is leverték vagytok? hát még minők volnátok azon esetre, ha mindezt nektek valaki előre megjósolná, és pedig olly bizonyossággal, hogy szavának kellene hitelt adnotok? Most képzelhetitek magatoknak. minő fajós érzés lepheti el azok szívét, kiknek előre megmondják: „akkor és akkor fogsz meghalni“, főleg ha még azt is megmondják, hogy erőszakos halállal! mert akárki mit mond, bizony csak mindenik szereti az életet; hallottátok azt a mesét egy öreg emberről? Mivel rövid, hát csak elmondom.

Hol volt, hol nem volt, azt már nem tudom; elég az hozzá, egyszer egy öreg ember haza felé ballagott az erdőből, hátan egy esomó száraz fát czipelve. Jó sokáig ballagott már, és minthogy igen előre hajlott kora, természetesen hamar elfaradt; zügolódva dobta le terhét, melléje ült, s nagy keservesen felfohászzkodott: „Oh halál, mért nem jössz már!“ alig mondá ki e szavakat, egyszerre csak előtte terem a kivánt és kaszával fellegyszerzett halál, s így szólítja az öreget:

„Im itt vagyok, mit akarsz?“? Ti most bizonyosan azt gondoljátok, miszerint kérte őt, hogy szólítsa ki ez árnyékvilágból; pedig dehogy kérte, eszébe sem jött; hanem mivel a halálkérésére mégis csak kellene felelni valamit, nagy hirtelenében csak azt mondta: „azért hitalak, hogy add fel hatamra e esomó száraz fát“. Így szereti még az öreg is az életet. . .

A mint tehát tudtul esék a rablóknak a rájuk kimondott halálítélet, azonnal megborzadának, s többé nem hallgatták közönyösen a jezsuitát; sőt bűnök egész nagyságáról meggyőződve, s a részrehajlatlan Isten ítéletétől megijedve, töredelmesen bának meg bűneiket, s a jezsuita utasításait a legszigorúbban teljesíték, s így e rablók, kiket Adáminak, a főnöknek Morvahonban elfogott testvére adott fel, kik ugyan gyilkolásokat nem követtek el, sőt egyet közülük e bűn miatt el is kergettek tarsaságukból; de kik a békés utasokat és kereskedőket vagyonaikból kifosztogatók, sőt kik utóbb vétkes vakmerőséggel falvakat, kastélyokat támadtak meg

s raboltak ki; úgy, hogy az egy, a nyitrai völgyben fekvő Aponyi kastélyból 20,000 forint értékű prédát sajátítottak el; e rablók most mondom hitünkre térve, ájtatosan meggyónva és megáldozva bitófán ugyan, de töredelmesen végzék viszontagságos éltüket; s ezt Isten kegyelme után egyedül a jezsuitának köszönhetek!

Ott hagyjuk szepen Semptét, a hol van, s ismét egy darabnyira odább allunk. Turalukán volnánk. A nyár elmúlt, sőt az ősz is nagyon készülöben van búcsut venni a kapufától. A természet elfeledényári mosolyát, s olly savanyu képet vág, mintha ki tudja, micsoda baj érte volna. A nap mint egy ritka vendég csak néha néha mutatja magát az égen, s akkor is az őt szüntelen körülolalkodó felhők közül csak ollyan izetlenül, ollyan hidegen mosolyog a földre, mint egymással szemközt jövő albarát. Ugy latszik a tavolból, mintha a magas hegyek ormaira valaki iszontató nagy óriási fehér kapokat nyomott volna, pedig ha az ember jobban megnézi, hát megláthatja, hogy bizony ez a fehérség mindössze is nem más, mint ujdonat uj csillogó hó. A völgyeken pedig eső, dér, szél, fagy csak úgy cserélte egymást, mint ha összebeszéltek volna, egyesült erővel boszantani az ember fiát. Szóval, az egész természet téli alváásra hajtá le bús fejét. Illyen pogány időben, a ki csak szerét teheti, szépen otthon marad, a kandallóhoz huzva meg magát, s a vigan pattogó tűz mellett amúgy sajnálkozva elgondolja, hogy bezeg micsoda rossz dolga lehet ilyenkor a künn utazónak, s e csupa gondolatól is borsózik a háta. Így tesznek az emberek nagyobbbrészt; de nem így tett ám Simonides. Már csak megmondom: e derék férfi kedvéért jöttünk ám Turalukára. Miután a környékbéli nyáj az ő gondjára volt bízva, eljárt, ha szép, ha rossz volt is az időjárás, a szomszéd falukba, s ott megtanítá hatalmas beszédeivel az embereket hinni, remélni és szeretni.

Köpenyét felöltve s jobbája támul botját fogva, járt el egyes egy maga hiven művelni az Ur szöllejét. Az általa megtérített turalukai hívek szüntelen honn akarák marasztalni, s avval iparkodtak tele beszélni fejét, hogy öreg korában már megilleti őtet a nyugalom, s hogy inkább rendelje magához a szomszéd falvak híveit, „hisz télen“ mondák ök, „ugy sínes sok dolga a gazdaembernek, ráérnek hát befordulni hozzánk“. De a jó öreg mindezen unszolásukra csak azt válaszolta: „nem szokás, hogy a nyáj keresse fel pásztorát, hanem szükség a pásztornak nyája után menni“. Hanem hiszen szerették is ám őtet! Ha valahol látták jönni, azonnal eléje futott a

falu apraja, nagyja, elvezették a legmódosabb gazdához, s körül fogva az „öreg bácsit“ a legnagyobb csendben hallgatták áldásos szavait.

Láttatok-e már egy olly sok telet leélt családfőt, hogy körülötte leánya leányainak gyermekei játszadoznak? Hallottátok-e öt hosszú téli esteiken az egész családtól körülvéve, mint a hajdankori patriarchák, nyomatékos szavakkal beszélni Isten- s annak szent hitéről, az égről, angyalokról? Láttátok-e, milly kívánesian, milly ajtatosan hallgatják a körüllevők, mint indulnak meg szavaira, mint kérdezik őt közbe közbe erről is, arról is? Illyen volt édes atyámfiai a rajta szeretettel csüngő hivek között Simonides, a jó öreg jezsuita. A mit ő mondott, az szent volt; a hivek minden kétség nélkül elhívék; mert hiszen tudták, hogy ő az örök igék hirdetője, azok pedig csak igazak lehetnek. A szó indít, a példa pedig ragad. E latin közmondás igazsága itt is ugyancsak kitűnt. Ha valaki még talán mert volna Simonides szavain kétségeskedni, annak, hogy igaz voltukról meggyőződjenek, egyébre nem vala szüksége, mint az áldott jezsuitának arczára nézni; olly világosan meglátszott azon, miszerint minden általa kiejtett szó szívének legmélyéből fakad ki, hogy még annak is hitelt kellett volna adni szavainak, ki teljes életében sem tett egyebet, mint a bárki által kiejtett szavak igazságán kétségeskedni. Hát még ha az oltár előtt Istennek bemutatá a vérontás nélküli áldozatot! Milly édesdeden, milly gyermeki bizalommal küldé fel illyenkor a mennyben Lakónak számolyához hű imáit! Milly földöntúli kifejezésű volt arca, milly határtalan szeretettel áldá meg egybegyült hiveit! Aztán ne is csodálkozzunk am, ha a hivek illy szíveket megragadó példa után a legmélyebben megindulva, bőségesen hullaták a bűnt, a hála, az öröm könnyeit! Mondom, lehetetlen volt beszédeit hallgatni, vagy látni őt a plomban ajtatoskodni, a nélkül, hogy még a szív is meg ne indult volna!

S mégis voltak, a kik láták őt, hallották is beszédeit, s mégis nem csak hogy meg nem indultak, de sőt boszorkodásaiknak vége hosszan volt; miután ők gonoszak lévén, csak azért is ragudtak rá, mert láták, mint szabadít ki munként többeket s többeket a gonosz örövéből, pedig ők abban lelték volna örömeikéha az egész világ olly gonosz lett volna, miők. Bűnből megkérgesedett szíveikről olly nyí nélkül veszttek el a jezsuita szavai, mint mir az ember falra borsót hány. Hogy ezek szeben nagy szalka volt a jezsuita, s hogy al-

kalmat kerestek rajta akárhogyan is, de túladni, azt kiki gondolhatja magának.

A mi még hátra van, röviden mondom el, mert tudom, hogy nektek szinte olly nehezetre fog esni azt elolvasni, mint nekem ide írni. Oktober utósó éje terült el setéségével a földön. Irgalmatlanul dül fül a zivatar; a hegyen völgyön dühösen végig nyargaló csipős szél nagy esőseppeket kerget az ablaktáblákra; belekapaszkodik a lombtalan fák ágaiba, s kegyetlenül megrecsegteti őket. Az égen híre hamva sincs a hold vagy esillagoknak. Koromsetét minden, az ember alig lát egy arasznyira. Turalukán minden nyugodni ment, csendes minden, csak a szél nyargal rajta keresztül, halomra döntve egy egy útjába akadt fabódét. Egy házat kivéve, sehol a világért nem lehetne gyertya- vagy mécsvilágot látni.

A falu egyik mellékutczáján áll az említett ház; külseje, ha nappal megnéznők, nem sokat mutatna, semmiben sem különbözik szomszédjaitól. Benn egy szobában gyertyafény terjeszt némi világot maga körül. A szoba nagyon egyszerűen van butorozva; egy ágy, asztal, néhány farszék, az egyik szögletben kis állványon több darabból álló könyvtár, minden, mit benne láthatni. Az asztal mellett térdelve, egy tisztos őszembert látunk egy felnyitott könyvből imádkozni. Nemde mindjárt ráismertek benne Simonidesre? Ugy van, ő az. Midőn mindenki már mély álomban fekszik, ő még buzgó imak által készíti el magát a holnap napra: a Mindszentek ünnepe. Éjfél tájban felkelt, elolta gyertyáját s lefeküdt. Épen előlalmát alvá, midőn úgy tetszék neki, mintha valaki zörgetne ajtaján; figyelmesebben hallgatott, s csakugyan gyöngye zörgés volt kivehető. Mások szolgálatára mindig készen lévén, hirtelen felkelt, meggyújtá lámpáját s kinyitá az ajtót.

E szolgálatkészsége életébe került. A kinyitott ajtón néhány vad kinézésű egyén rohant be. Összevissza kuszált arcvonásaik s bozontos szalkaikkal ijesztő kinézést adtak nekik. Mindjárt az első pillantásra egy közel helység lakosaira ismert bennük Simonides, kiket mindeddig hasztalan fáradt sz. hitünkre téríteni. Hogy őket mielőbb eltavolítsa, kevés pénzt összekeresgélé, s szeliden átakára nekik nyújtani, de ezek vadul forgó szemekkel s szitkozódások között elkezdék őt embertelenül jobbra balra taszigálni, azt mondván: „nem jószágodat keressük, hanem téged. Két katolikust már leküldtünk pokolba, te leszesz a harmadik!“ — s gonosz szavaikat rögtön beválták.

A jezsuita látva, miszerint halálórja elközelgett, letérdelt s magában imádkozva, esendesen bevárta a történendőket. Erre megtámadói, mint a felbőszült vad állat, neki estek a védtelen jezsuitának, ólomgömbökkel majdnem halálra kirozták, ebbe beleunva, fejét kezdték botokkal ütni; hátába kardot döftek, fejszével jobb oldalát fölhasíták, s mindaddig nem szüntek meg őt kirozni, míg szegény a sebek következtében jobb életre nem szenderült. . . . Ily halállal halt meg Simonides, a jó öreg jezsuita, megöletve azoktól, kiket az örök igazságra akart megtanítani, s így őket az örök életnek megnyerni. Boldog ő, mert e földön híven szolgálta Istenét, s így bizonyosan elvette ama jobb túlvilágban az élet koronáját! . . . Holttestét a hívek Nagyszombatba vitték; a merre csak keresztül ment a gyászkiéret, mindenütt harangszó és könyező nép fogadta őtet. *)

E három történet eléggé tanúsítja, milly erélyes, milly hű bajnokai voltak sz. hitünknek a jezsuiták; ők voltak azok, kiket az Úr különösen látszott kiválasztani a bűn s gonoszság megrotonására. Hogy ne örülne tehát minden katolikus, ha hallja, hogy e jezsuitáknak hazánkban visszaállítására a legalaposabb remény van?

K n a u z N á n d o r

Sz. Orbán tisztelete Cserháton.

Egy szép májusi reggelen útra keltem, V. T. barátom látogatására, ki a Cserhát hegyes-völgyes vidéke jó katolikus népe között lakik. Anyai öröme volt lelkemnek e rövid utam alatt, hogy szinte jól esik reá visszaemlékezni. De örömeimnek koronája azon vallásos ünnepély volt, mellyen sz. Orbán napján Sz. helységében V. T. barátommal, és cserhádi rokonommal jelen valék.

Május 25-én tartja a kath. Anyaszentegyház szent Orbán pápa és vértanu emlékét. A szőlőművesek általában azt tartják: hogy ha a jó Isten sz. Orbán napig megőrzi a tőke gyenge hajtását a dér- és fagytól, úgy nem félhetik többé reményeiket e esapástól. Különösen pedig hazánk nagyszámu szőlőművesei sz. Orbán pápát és vértanút a szőlők pártfogóul tisztelik: mint ezt a sz. Orbán tiszteletére bortermő hegyeinken fölállított szobrok és kápolnák mutatják; sőt némely bortermő vidékeken sz. Orbán napján munka szünetet és ünnepet tartanak a hívek.

Ezt tapasztaltam szintén a Cserháton, Sz. helységben. Jókor reggel megszólaltak a harangok; olly edesen olly barátságosan terült el hangjuk a kis helység határa fölött, mintha kifejezni akarták volna a vallásos kebelnek azon örömet, mellyet e szép nap fog meghozni számára. Nem sokára megtelt a kis templom, és környéke ünnepiesen öltözött ajtatos hívekkel. Elkézdődött a sz. Mise, melly alatt valóban épületes ajtatossgal imádkozott és

*) A főlebb említett munkának 198—199. lapján.

énekelt az összegyűlt ünneplők serege. Sz. Mise végeztével megindult az egész helység apraja nagyja, követve az elől vitt feszületet a szőlőhegyre, sz. Orbán szobrához, szép rendben és buzgó énekek között, mellyek közé a pacsirták víg dala vegyült. Mint egy félórai gyaloglás után elértünk egy gyönyörű völgybe, melly a két, párvonalban elnyúló szőlőhegy között terül el, és hasonlít egy nagyszerű gyümölcsös kerthez. A keletnek dülő hegy lábainál, virágzó pázsiton, lombos gyümölcsfák között áll még az ajtatos nők által oda helyezett sz. Orbán szobra, mellyet ez alkalomra a hívők buzgósága ünnepiesen földiszított virágokkal. A szoborral átellenben áll egy díszes kereszt; ettől mintegy tizenöt lépésnyire délnek vagy egy kristály tiszta vizű kút, galagonya és kökénybokroktól körülvéve. E kútból szokták a fáradt munkások enyhíteni szomjukat; a kút mellé pedig állították a keresztet: hogy valahányszor a kúthoz jönnek munkában ellankadt tagjaikat a hús forrás vizével fölfrissítendők, meglátván a megváltás sz. jelét, eszökbé jussanak az Üdvözítőnek szavai: „A ki a vízből iszik, mellyet én adok neki, nem szomjuhozik örökké: hanem a víz, mellyet én neki adok, ő benne felforró viznek kútfeje léssen az örök életre.”

A feszület előtt megállapodván, a lelkész egy ideig imádkozott a néppel, azután szónokolni kezdett. Ez szép, szivemelő látvány volt. A sz. Orbán szobra körül, szemben a feszülettel letelepült, és a szónokló lelképásztor szavára esendesen figyelő ajtatos gyülekezet, eszembe juttatá az igazság ösmerete után vágyódó azon buzgó seregeket, kik egykoron lelkőknek szent vágya után indulva, Istennek szabad ege alatt, virágos mezőkön, vagy a hegy oldalának zöld pázsitán szinte letelepedtek az Úr Jézus lábaihoz, és ajtatos elmerüléssel, majdnem megfe-

ledkezve önmagokról, esügtek szentséges ajakin; figyeltek szent tanítására, hogy lelkökbe fogadjanak minden szót, melly az isteni Mester ajakiról hangzott le, és hog megőrizsek lelkökben az élet ígeit, melly képes a lelké boldogítani. Szónoklat után buzgó könyörgést boesáviá a lelkész híveivel együtt a mennyi Atyához, az áldások kútfejéhez: hogy szölleiket minden esapástól kegyelmenesen megőrizvén, bő áldásokban szedhessék fáradságuknak gyümölcsét, a gyülekezet szétoszlott. Néhány percz alatt az egész szőlőhegy el volt lepeve a járók-kelők tarka seregétől. Beszélgetve a multakról, tanakodva a jövőről, s ártatlan tréfákat üzve telt el az idő. A gazdasszonyok a bográcsokhoz láttak, és készítették a pörkölt húst a konyhák előtt. A gazdák előszedték a tavali természettel megtölt kulaesokat, hogy megvendégelhessék a szomszéd falukból ez ünnepélyre érkezett rokonaikat és vendégeiket. Ebéd után mi is barangolni indultunk a szőlőbe. Egyik kony-

hó mellett elhaladván, egy tisztas öreg szőlőműves szólított meg, és kért, ha fáradságunkat nem sajnálnánk, szőlőjét megnézni. A jámbor arcú, tiszta öreg kérését nem vetők meg. Elvezetett szőlőjébe, és egész örömmel mutogatta meg a valóban jó karban tartott, és szorgalommal művelt szőlőjét.

„Valóban meg kell vallani bácsi — mondám az öregnek — kegyelmednek igen jól művelt, és rendes szőlője van.“

„Igyekeztem uram, felelé, a mennyire tölem kitélt, mindig jól munkálni: mert csak azt tartottam mindig: hogy úgy ad az Isten bő áldást, jó termést, ha mi is iparkodunk, dolgozunk; mert biz az magától nem terem. Ha a jó Istentől várunk valamit, imádkozunk és dolgozunk, hogy megérdemeljük Isten áldását. De már kifogyok belőle, nem győzöm úgy, mint valaha.“

„Hát bácsi, még most is szokott kegyelmed dolgoztatni öreg korában?“

„Szoktam ugyan. Még nem rugott el egészen a kanyarél. Hiszen tudja uram azt a szép mondást: „ugy imádkozzál, mintha mindjárt meghalnál, és ugy dolgozzál, mintha mindig élnél.“ Én azt szoktam tartani; teszek most is, a mennyit tehetek; de hiába, már hamar megfárad a derekam.“

„Sokat terem-e e szép szőlő?“

„Hát Istennek! ha jó áldás van, csak lehet mit szünni; de sokszor keveset ad az Isten; mert nem érdemeljük meg: akkor a kevéssel is be kell érni, és olly szívesen venni, mintha sokat adott volna az Isten.“

„No de annyi csak van mindig, hogy a kulacs szája nem szárad ki; sőt néha, néha az Orbán süvegét is föl lehet tenni.“

„Annyi csak találkozik mindig; mert mondhatom, hogy szőlőmet vizen még soha sem kapáltam be. De a mi az Orbán süvegét illeti, lelkekre mondom uram, életemben még soha sem volt fejemen; sőt senkit sem utálok jobban, mint az ollyan embert, ki leissza magát; mert Isten az ő áldását, a szívvidámító bort nem azért adja, hogy vele visszaéljünk; hanem azért, hogy azt okosan használjuk. Nem is érdemes Isten ajándékára az ollyan ember, a ki azt mértékletlenül használván, azzal visszaél. Hej, van nekem egy emlékeztető jelem, melly valahányszor reá tekintek, mindannyiszor mintegy azt mondja nekem: Ember, meg ne felejkezzél magadról, és Istennek ajándékival soha vissza ne élj testednek és lelkednek kárára; hanem használj azokat okosan, a mint Isten rendelte. Az a terebélyes eseresnyefa, az ott a második pásztaban, melly engem mindig a jóra int. Aldott fa az Isten adta, de már megvénül az is, mint gazdája; de nem is esoda, hiszen még boldogult apám ültette anno 1782-ben. Emlékszem reá, mert apám uram írta föl imádságos könyvébe. Ő akkor mintegy huszonhat éves volt. Derék, munkabíró, szorgalmas fiatal ember; csak az az egy hibája volt: ha módját ejthette, nem sokat gondolt a becsülettel és lelkével, hanem föltette az Orbán süvegét.

Egy tavaszi napon e szőlőben dolgoztatván, eseresnyefát ültette el, mit elvégezvén, haza felé ballagott. Utközben találkozott komájával, ki behívta őtet kunyhójába egy italra. Leültek, beszélgettek, nem sokára jöttek többen is, és a kulacs járt kézről kézre, és járt addig, míg el nem áztak. Tudjuk pedig azt: hol őt, hat boros ember együtt van, mit tesznek azok. Sütet-fötet összebeszélnek, utóljára részeg fővel összevesznek. Így történt akkor is. Tudja Isten, min összekaptak, és szegény apám jól helybe hagyván, a kunyhóból kilökték. Setét este

levén, egy ideig előre-hátra botorkált nehéz fejével, végre egy árokba dőlt. Csak az Isten őrizte, hogy nyakát nem szegte. Mintegy hajnalig feküdt ott, ekkor fölébredvén, nagy sárosan haza vanczorgott. Ekkor érezte csak a tegnapi ütések fájdalmait; és mivel a hideg éjszakán egész esontig által fázott, ágybafekvő beteg lett. De még minő beteg! Ollyan nagy beteg lett, hogy miként szegény édes anyám sokszor beszéllette, már halotti ruháját is elkészítették, és csak az imádság tartotta benne a lelket. Nagy nehezen felgyógyult ugyan e bajából; de egész életében megérezte. Akkor tette apám a fogadást: hogy soha többé nem felejtkezik el magáról, és Isten ajándékival vissza nem él. Fogadását Isten segítségével meg is tartotta emberül; mert őtet ugyan soha semmi emberfia ez időtől fogva részeg fővel nem látta. Megitta ugyan azután is a bort, mert hiszen az emberek számára adja azt az Isten; de mindig mértékletesen és módjával, mint becsületes emberhez illik. Valahányszor e eseresnyefát látom fiam, mondá sokszor szegény, mindannyiszor eszembe jut azon szerenesetlen nap; és azt gondolom magamban: hogy ugy erősödjek bennem Isten kegyelmével napról napra föltett jó szándékom, mint e gyenge fáska erősödik napról napra. Ha majd én nem leszek többé köztetek édes fiam, és te e fát fogod látni, jusson illyenkor eszedbe, a mit ollykor mondtam néked. Jusson eszedbe, hogy a melly napon e fát ültettem, azon napon felejtkezett meg utóljára édes apád emberi méltóságáról. Nem is felejtkeztem meg soha apám tanácsáról, és büszkén mondhatom azt most is életem alkonyán: hogy ámbár lett volna módom benne, de soha részeg fővel nem voltam.“

Mire az öreg beszédét végezé, a völgyből szent ének hangjai jutottak föl hozzánk. Ez a jel az indulásra, menjünk. A hogy a kereszthez érkezünk, minden oldalról szállinkoztak a hegyeken elszórt hivek a csoportokhoz. Kevés idő múlva együtt valánk mindnyújan a kereszt lábainál összegyűlvén. Szent lelkesülés hangjain kelt szárnyra ajtatos énekünk, befutva a völgynek hajlásait; és mi zöld ágakkal s mezei virágokkal fölekesítve, haza tértünk azon szép rendben, a mit jöttünk. A templomban halát adván Istennek a szép napért, befejeztük az ajtatoságot.

Illy vallásos ünnepélyvel ültük mi meg sz. Orbán napját! Hazám több bortermő hegyein van sz. Orbán szobra, vagy kápolnája fölállítva; de vajlon a hívők serege összejön-e e napon; hogy Istentől kérjen imái által áldást fáradozásaira? vagy pedig pusztán és elhagyottan állanak e szobrok és kápolnák? és nem találkozik a szorgalmas szőlőművesek között egy is, ki megemlékeznék annak tiszteletéről, kinek partfogása alá helyezettetik szölleiket, és a kinek partfogásától reménylik Isten után, hogy gazdag reményekkel kecsgettető borágaik minden veszélytől megoltalmaztassanak.

Kedves hitrekonim! Ti arcotok veritékével keressitek mindennapi kenyeretöket, és fáradságos munkátokra Istentől vártok áldást. Ne felejtkeztek meg munkátok és fáradozásaitok között az áldások kútfejről, a mennyei Atyáról; emeljétek föl a dologtól ellankadt kezeiteket, mint bizodalmas gyermekek Ő hozzá, és higyétek: hogy valamit csak kérendetek Jézus nevében a mennyei Atyától, megadatik nektek.

Gyurinka Antal.

Különfélék.

Pécs 1. június 1-én a lehető legnagyobb fényvel foglalta el méltóságos Girk György ur püspöki székét. Számos főnemes, cs. kir. katonai- és polgári tiszt, 216 pap és tömérdek nép vett részt az ünnepélyben. Este a város gyönyörűen volt kivilágítva; az estélyi zenét mintegy 300 fáklya emelte. (Rel.)

Baja városa a nm. kalocsai érsek ur főpásztori gondoskodásából május 21-től kezdve tíz napon át nagy lelki kegyelmekben részesült. Ugyanis a fönkitett s következő napon érsek ő excellentiája 812-öt részesített a Bércmálás szentsége malasztjaiban, köztök egy ágyban sinylődő beteget is, ki saját erejéből nem jöhetvén a templomba, ő excellentiája kegyes volt a beteg lakására elfáradni, s az ohajtott szentséget igen nagy néptömeg ezer és ezer áldásai között a betegnek feladni, sőt anyagilag is ötöt megvigasztalni. Május 22-én nyitotta meg a nm. érsek, előleges bevezető beszéd után, ünnepélyes „Veni-Sancte“vala 10 napos missioajtatosságot, mely alatt nt. Klinkowstroem József, Schmude Theodor, Rohmann Theodor és Wagner Ferencz jezsuita-atyák működtek. A missioi beszédek olly nagyszámu hallgatóság által látogatottak, miszerint a templomban ez el nem férvén, az atyák a templom előtti nagy téren voltak kénytelenek felállítani szószeküket. Fölötte nagyszerű háttást tett Kl.-nek az Oltári-szentségről mondott beszéde, s a szabad téren felállított Oltáron jelenlevő s számtalan vétek által megbántott Jézusnak ünnepélyes megkövetése, mely alatt az egész nép térdeire borulva zokogott. A tolongás a gyónószekekhez felette nagy volt.

A februárhóban tartott garsteni missioról következő tudósítással szolgálhatunk: „A tiszteletreméltó térítő-atyák február negyedikén érkeztek meg, s a szokatlan tiszteletet és szeretetet, mellyel a tisztek által fogadtattak, ittlétük egész ideje alatti tapasztalták. A feyházban (hol a rabok őriztetnek) körül-belül ötszáz-husz rab van, köztök csak kilenczven asszony. — azonban több igen bűnös volt s azon felül viseletük miatt rossz hírben állottak. Vasárnap hat órakor megkezdett a missio. Ekkor azonban, daczára mindazon nyájasságnak, mellyel a térítő-atyák fölléptek, mindenfelé csak rossz kedv és levelettség mutatkozott, mert minden hálósobában találkoztott egy-két nagy száju, ki a többit beszéddel tartotta s az atyák minden szavát félremagyarázta. Anyyira ment a dolog, hogy a feyházi lelkész (plébános) hetfőn reggel már azt gondolta, hogy az egész missioból semmi sem lesz. Az atyák tovább mentek, folytatták szent beszédeiket, s már ugyanazon este megeredtek a könyük, s ezentul naponkint nagyobb figyelemmel hallgatták a rabok az atyák tanítását. Bánatjuk olly nagy volt, hogy gyakrabban sirnának és zokognának, sőt néha szinte ordítanak is. Mikor a gyónatás kezdődött, mindenik első akart lenni a gyónásban. Többször történt, hogy gyónás után nyilván hálákat adtak gyontatóatyáiknak; mert csak most lerték fel lelkük nyugalma, s a missio hozta rendbe lelkiismeretüket. Mások az Istenhez emeltek hálásza-

vukat, s nyilván kimondák rabtársaik előtt, hogy bűneik miatt engedelmes készséggel s békességgel akarják viselni lánczukat. Harmadnap már majd egészen elhallgatnak az említett rendzavarók, ekkor már általában más lélek uralkodott köztük. Egy bizonyos, ki hamis tanúsága által 20 évi büntetésre íteltette egy embertársát, most nyilván megvallá bűnét s lépéseket is tett, az ártatlanul szenvedőt szabadságába visszahelyezni. Egynehányan az atyák közül a feyházi kórodákat (ispotályokat) is meglátogatták, s ha ki akart, meggyóntatták. A bucsubeszedkor mindnyájak szeméi könyekben usztak. S midőn az atyák a hálósobákban is meglátogatták őket, egészen elfogódva már módját sem tudták, mikép fejezzék ki jószívűségüket és irántuk való ragaszkodásukat. Egy szobában rendre tédre estek a rabok és úgy adtak hálát az Istennek, azután egy miatyánkat imádkoztak el a térítő-atyákért, hozzáadván, hogy többet tenni nem képesek. Késő este még egy zsidó vette fel a szent keresztiséget, kit a missio folytán világosított meg az Isten szent malasztja. A feyházi tisztek egy sz. keresztet készíttettek, azt az udvaron felállították, s száz lámpával kivilágították. A rabok ezt megtudván, engedelmet kértek a szent kereszt előtt imádkozhatni. A tisztek megengedék. Kijött tehát az ötszázra terjedő rabnép, (már esti hét óra volt, tehát az félég meddig sötét), s lánczait csörtetve, letérdelt a fagyos hóra s imát röpített Istenéhez a szentkeresztnek tövében, imádkozott magáért, s a térítő atyákért. — Az Ur malasztja igazi bárányokká változtatta őket, mert különben hogy engedhették volna meg a tisztek, hogy ilyenkor s ennyi sok az udvarra jöhessen?!

A jó és olcsó könyvkiadó társulat ügynökségénél bizományban megjelent: „Felsőbb Katholicismus elemei“. Irta Hoványi. Bécsben, 1853. I. kötet. 8-ad rétt, 258 lap. Ára 40 kr. p.

Ugyanott: „A Protestantismus köztörténeti fejleményei“, különös figyelemmel Magyar- és Erdélyországra. Főbb részből Dr. Alzog-ot követve, írta Udvardy Ignác, egyházi történet, és törvénytanárr Veszprémben. 1847. című munkából mintegy 60 példány van letéve, melly egyenkint 45 p. kr. leszállított áron megszerezhető.

Kegyes adományok. A szent gyermekség társulatának: a belényesi elemi tanodába járó növendékek 2 fr. 20 kr. pp.

A Csangó - Magyarok épülő templomaira: Nt. Bartoss Lajos, kis-gyarmati plébános ur 3 frt. pengőt.

Schlör Alajos emlékkövére: Nt. Cseh János, kardszagi plébános ur 2 fr.

A közép-afrikai missiora: A baltavár fából 30 kr. p.

Kiadja „a jó és olcsó könyvkiadó társulat“, szerkesztő BLÜMELHUBER FERENCZ.

Pesten 1853. Nyomatja LUKÁCS LÁSZLÓ, országut 6. sz.